

Jelölési nyomtatvány *A szellemi kulturális örökség megőrzését szolgáló programok és tevékenységek nemzeti nyilvántartására*

Fedőlap

A. A jelölést benyújtó(k) neve

Rajkó Művészegyüttes Közhasznú Szolgáltató Nonprofit Kft.,

Rajkó Oktatási és Művészeti Alapítvány

A több csoportot/közösséget/egyént érintő jelölések esetén minden résztvevőt fel kell sorolni.

(lásd alább 9.a.)

B. A szellemi kulturális örökség megőrzését szolgáló program/tevékenység megnevezése

(max. 200 szó)

(lásd alább 1.a.)

Rajkó-módszer: tehetséges roma gyerekek zenei képzése az alapoktól a színpadi előadóművésszé nevelésig.

C. A program/tevékenység kiterjedési köre

A megfelelőt kérjük aláhúzni:

helyi

nemzeti

regionális

nemzetközi

A 'nemzetközi' magába foglalja a földrajzilag nem összefüggő területeken kivitelezett tevékenységeket is.

D. A program/tevékenység jelenlegi státusza

Aláhúzással jelezzék a program/tevékenység státuszát a jelölés benyújtásának időpontjában.

befejezett

folyamatban

E. Az érintett közösség(ek), csoport(ok) vagy (amennyiben jellemző) egyén(ek) megnevezése

(max. 100 szó)

(lásd alább 1.b.)

Közösségek:

- Magyarországi cigányzenész dinasztiák egy része
- A Rajkó iskolában végzett zenészek és táncosok
- A Rajkó Művészegyüttes tagjai – ezen belül a Rajkó Zenekar és Tánckar tagjai, művészeti vezetői
- a Rajkó - Talentum Művészeti Iskola budapesti tanárai, hallgatói,
- a Rajkó - Talentum Művészeti Iskola kihelyezett tagozatainak tanárai, hallgatói
- A Rajkó Oktatási és Művészeti Alapítvány képviselői

Csoportok:

- kihelyezett tagozatok települési polgármesterei

Egyének:

- Farkas Gyula (+),
- Mészáros Tivadar (+),
- Szirmai Béla (+),
- Somogyi Tibor (+)

F. Az előterjesztett program/tevékenység rövid leírása (max. 200 szó)

Ebben a részben röviden foglalják össze a program/tevékenység lényegét, és érvekkel támasszák alá, hogy miért érdemes azt felvenni a nemzeti nyilvántartásba?

A Rajkó-módszer a magyar népi, és a magyar-roma zenei kultúra bécsi stílushoz alkalmazkodott hagyományát örökíti. A Rajkó-módszer a zenész-cigány dinasztiák által őrzött tudást beemelte az iskolai oktatásba. A magyar cigányzene hagyományos megjelenítését (kávéházak, éttermek, lakodalmak) az oktatás, a repertoár kibővítése klasszikus darabok felé, és a nemzetközi viszonylatban is sikeres színpadi megjelenítés által művészi színvonalra emelte.

Előzménye az 1952-ben létrejött Rajkó Zenekar, ekkor a roma származású gyerekek zenei képzése, nevelése a budapesti központban történt. A Rajkó Zenekar először országos, majd nemzetközi elismertséget szerzett.

A Rajkó-módszer 1990-ben a Talentum Művészeti Iskola létrehozásával bontakozott ki, amikor különvált a művészeti tevékenység és a művészeti oktatás. Azóta a tanítás államilag elismert iskolában (Budapesten és vidékre kihelyezett tagozatokon) folyik. A magyar cigányzenének ez az egyetlen iskolája. A tehetségkutatás alapján felvett tanulók az egymásra épülő szinteken középfokú végzettséget szereznek, és biztosított a felsőfokú kimenet is. A Rajkó Művészegyüttessel való együttműködés a hallgatók mindennapos feladata. A közös fellépések támogató, inspiráló, nemzetközi szintű színpadi gyakorlatot adnak. A Rajkó-módszer kulturális-társadalmi missziója: felvállalja a magyarországi cigányzene klasszikus vonalának, a Rajkó-repertoárnak képzett roma zenészekkel való színpadi bemutatását, komplex rendszerben az oktatástól a hangszerelésen át a pódiumi módszerekig. Hatvan éve folyamatos a tehetségek felkutatása, a repertoár bővítése, alkalmazkodva a változó körülményekhez.

Jelölés

1. A jelölésre javasolt program/tevékenység azonosítása

1.a. A program vagy tevékenység neve (max. 200 karakter)

Rajkó-módszer: tehetséges roma gyerekek zenei képzése az alapoktól a színpadi előadóművésszé nevelésig.

Ez lesz a program, illetve tevékenység hivatalos neve, amely az ismertető, népszerűsítő anyagokban (kiadványok, honlap) is megjelenik. A név legyen tömör. A neveket a latin írás szerint kell megadni, mellőzve a különleges betűtípusokat és karaktereket.

1.b. Az érintett közösség(ek), csoport(ok) vagy (amennyiben jellemző) egyén(ek) azonosítása és helymeghatározása *Azonosítsák pontosan azon közösséget(eket), csoportot(okat) vagy egyént(eket) akik érintettek az előterjesztett programban vagy tevékenységben. Az egyezmény nem határozza meg, mit tekintünk közösségnek, de az ebben a pontban megadott információnak lehetővé kell tennie, hogy azonosíthatók legyenek azok az elsődleges felek, akik érintettek a programban vagy tevékenységben.*

Közösségek:

Rajkósok, vagyis a Rajkó iskolában tanult, a Rajkó Zenekarban, tánckarban fellépő művészek, a tanárok, a művészeti vezetők és más munkatársak 60 éve generációkban egymásra épülő közössége. A Rajkó szó eredetileg cigánygyereket, úrfit jelöl, a zenekar elnevezésében a fiatalságra és a kiemelt helyzetre egyaránt utal. A Rajkó zenekar hangszerei: jellemzően vonósok (hegedű, brácsa, cselló, bőgő), valamint klarinét és cimbalom. Az iskolában tehát minden itt felsorolt hangszert tanítanak. A gyerekek 7-8 éves kortól kerülnek az iskolába, és a középfokú végzettség megszerzéséig maradnak ott. Azt követően vagy a Rajkó Művészegyüttesbe kerülnek (illetve más művészegyüttesbe), vagy tovább tanulnak.

- Magyarországi cigányzenész dinasztiaik egy része
A magyarországi zenész cigány dinasztiaik jellemzően romungrók – magyar cigányok. A romungrók több száz éve élnek az országban, tradicionálisan zenészek, kereskedők, rézművesek. Magyar nyelven beszélnek, a többségi társadalom szokásai szerint élnek, de szakmájukat a családi hagyományban örökölték, közösségük például a párválasztás tekintetében viszonylag zárt. Ez azzal magyarázható, hogy a szakmai tudást az egész család – a nők is – örökölték, mindenkor értő háttérrel biztosítva a férfiaknak. Mindig voltak híres primások, zenekarok, akik nem a Rajkó iskolában tanultak, ők jellemzően a hagyományos zenei stílust művelik. Sokan közülük azért küldték gyermekeiket a Rajkó iskolába, hogy a családi hagyományt továbbfejleszthessék és a tradíciókhoz kötődő iskolai végzettséget adjanak a gyerekeknek.
- A Rajkó iskolában végzett zenészek és táncosok
Az elmúlt hatvan évben hozzávetőleg háromezer zenész és táncos végzett a Rajkóban. Közösségük élő, bár sokan közülük már másutt dolgoznak, vagy nyugdíjba vonultak, találkozókot szerveznek, tartják a kapcsolatot egymással.
- A Rajkó Művészegyüttes Nonprofit Kft., amely magában foglalja a művészek (zenészek és táncosok), művészeti vezetők (2 fő), és a többi munkatárs (vezetők, művészeti szervezők, raktáros, technikus jelenleg 6 fő) csoportjait. Aktuális közösségük mindig a Rajkó örökség fenntartására, továbbadására, a repertoár bemutatására szerveződik.
- A Rajkó Zenekar és Tánckar tagjai

A Rajkó Zenekart roma származású művészek alkotják, akik szakmai tudásukat a Rajkó Iskolában, szakmai gyakorlatukat és a teljes repertoárt a Rajkó Művészegyüttesben sajátították- és a folyamatos fejlődésnek eleget téve - sajátítják el. Létszámuk változó, 16 és 50 fő közötti. Jellemzően férfiak alkotják. Életkoruk tinédzsertől negyvenéves korig terjed, átlagéletkor 26 év. Családfájukat az átlag magyar állampolgárnál jobban ismerik, hiszen gyakori, hogy több felmenőjük híres, vagy más módon elismert zenész volt. A hangszerválasztás és a primások kiválasztása szigorú szakmai kritériumok alapján történik. Az iskolai képzés tíz éve alatt mély barátságok szövődnek, de ugyanilyen fontos kötelék a zenei minőség biztos tudata is.

A Rajkó Tánckar tagjai jellemzően nem roma származású művészek, akik szintén a Rajkó Iskolában szerezték meg szakmai tudásukat. Létszámuk változó, 4 és 10 pár közötti, fele-fele arányban férfiak és nők. A klasszikus balett oktatásnak köszönhető, hogy magas szakmai színvonalon interpretálják a néptáncot éppúgy, mint a klasszikus vagy a kortárs koreográfiákat. A roma zenészek és magyar táncosok együttműködése a színpadon és a színpad mögött példa értékű, a produkció szempontjából pedig egyedülálló.

- a Rajkó - Talentum Művészeti Iskola tanárai, hallgatói
A tanárok 70%-a roma származású, főiskolát végzett, művészként is elismert pedagógus. Létszámuk változó, 60-70 fő. A kihelyezett tagozatok tanárainak legnagyobb része a központi iskolában is tanít – ez a teljes tanári kar negyede. Az iskola hallgatói Budapesten kisiskolás kortól az OKJ vizsgáig tanulnak, a kihelyezett tagozatok tanulói 14 év alattiak, csak ez után kerülnek budapesti kollégiumba illetve a központi iskolába az iskola hallgatóinak összlétszáma több mint 400 fő.

Csoportok – jelentős létszámú kihelyezett tagozatok településeinek polgármesterei:

- karancssági
- kerecsendi

Egyének:

Farkas Gyula (+), az iskola alapítója, első művészeti vezetője, pedagógus, hangszerelő, zeneszerző

Mészáros Tivadar (+), a második művészeti vezető, pedagógus, hangszerelő

Szirmai Béla (+), koreográfus, pedagógus, a tánctagozat művészeti vezetője volt

Somogyi Tibor (+), koreográfus, pedagógus

Suki András – a Rajkó Zenekar jelenlegi művészeti vezetője, pedagógus, az iskola zenei igazgatója, Farkas Gyula tanítványa volt

Berzsenyi László – A Rajkó Tánckar koreográfusa, művészeti vezető, pedagógus, Somogyi Tibor és Szirmai Béla tanítványa volt

Mindannyian kiemelkedő és elhivatott egyéniségei a Rajkó repertoár átadásának, megújításának.

1.c. A program vagy tevékenység földrajzi elhelyezkedése és hatóköre

A Rajkó-módszer a Rajkó - Talentum Művészeti Iskola budapesti székhelyén, valamint, karancssági, szödligeti, váci, kerecsendi, ladánybenei kihelyezett tagozatain realizálódik, ahol a tanulók képzése folyik. A budapesti képzésnek a 1074 Budapest, Rottenbiller utca 16-22. alatti épület ad otthont, amely az iskolát működtető Rajkó - Talentum Oktatási és Művészeti Alapítvány tulajdonában van. Az iskola tanárai a törvényes arányoknak megfelelően állandóak (bejelentett munkaviszony), vagy megbízási szerződéssel oktatnak. Hatóköre az országon belül és az országhatáron túlra is kiterjed, főként a Szlovákiából és Erdélyből érkező

tanulók révén – akik a szakképzettség megszerzése után ezt a szellemi kincset elviszik hazájukba, szűkebb pátriájukba.

A Rajkó Művészegyüttes, mint művészi produkció hatóköre túlmegy az országhatáron, eddig 110 országban lépett fel, hozzávetőleg 10 000 koncertet adott, így közel 10 000 000 néző látta előadásait. A Rajkó módszernek köszönhetően a produkciók minősége állandó, a repertoár felismerhető, mert mindig annyi új elemet tartalmaz, ami még nem gátolja az örökség továbbadását.

Ebben a pontban kell meghatározni a program vagy tevékenység kivitelezési helyét(eit). Itt jelezzék azt is, hogy az adott tevékenység helyi, nemzeti, regionális vagy nemzetközi illetőségű (ez utóbbi alá esik a földrajzilag nem összefüggő területeken kivitelezett tevékenység is).

1.d. A program vagy tevékenység a szellemi kulturális örökség mely területéhez(eihez) kapcsolódik

Kérjük, az alábbi felsorolásból válasszák ki, a szellemi kulturális örökség mely területe jelenik meg a programban vagy tevékenységben. A területek közül akár több is szerepelhet. Ha az adott elem ezeken kívül más kategóriának is megfelel, azt kérjük röviden meghatározni.

- a) szóbeli hagyományok és kifejezési formák, beleértve a nyelvet is, mint a szellemi kulturális örökség hordozóját
- b) előadóművészetek
- c) társadalmi szokások, rítusok és ünnepi események
- d) a természetre és a világegyetemre vonatkozó ismeretek és gyakorlatok
- e) hagyományos kézművesség

2. A program vagy tevékenység ismertetése

A 2.a. és 2.b. pontokban együttesen rövid, tömör leírást kell adni a programról vagy tevékenységről és annak főbb elemeiről. Részletezze a már végbement, illetve folyamatban lévő eseményeket a program vagy tevékenység jelenlegi állapotától függően.

2.a. Háttér információ, célok *Írják le a program vagy tevékenység létrejöttéhez vezető körülményeket, háttér információkat. Ismertessék, milyen megőrzésre irányuló igény(ek) merültek fel, azokat ki(k) azonosították. Kérjük, fejtse ki a program vagy tevékenység elsődleges célját(ait). (max. 500 szó)*

A Rajkó Zenekart 1952-ben alapította Farkas Gyula hegedűművész, zeneszerző, aki tehetséges roma fiatalokat kutatott fel azzal a céllal, hogy kiművelt zenészeket neveljen belőlük, szakmát adjon a kezükbe egy olyan hagyomány átörökítése révén, amely évszázadokon keresztül a magyarországi cigányok sajátjaként lett ismert és közkedvelt. Művésztanár kollégáival bejárták Magyarország kis falvait, hogy összegyűjtsék a kivételes képességű gyerekeket, akik e nélkül a kutatás nélkül valószínűleg elkallódtak volna. A gyerekek kincset kaptak a kezükbe: iskolázott, művelt zenésszé váltak, és az alapítást követően hamarosan világhírűvé váló együttesel megismerhették a nagyvilág koncerttermeit – eközben országunk jó hírét öregbítették, és megismertették a magyar cigányzene sajátosságát. A műfaj, amely Farkas Gyula hangszerelésében koncerttermi produkció színvonalára emelte az addigi kocsmái zenélést, magyar unikumként terjedt el a világon.

Farkas Gyula felfedezettjei Magyarország büszkségei lettek: a cigánygyerekek, akik a színpadon fergeteges teljesítményt nyújtanak, ugyanakkor fegyelmezettek, magas színvonalat képviselnek mind emberileg, mind szakmailag.

A Rajkó Zenekarhoz hamarosan tánckar is csatlakozott, így bővült a repertoár közös műsorszámokkal. Előadásait a műfaji sokszínűség tette még népszerűbbé.

A magyar cigányzenészek játéka által ihletett klasszikus zenei kompozíciók (Liszt: Magyar rapszódia, Brahms: Magyar táncok) mellett magyar verbunkos (Bihari, Lavotta Csermák, Erkel), magyar népzene, népies műzene, klasszikus zene, szórakoztató zene, egyházi zene egyaránt szerepel a műsoron – természetesen mindez cigányzenekarra alkalmazva a sajátos magyar cigányzenei előadói stílusban. A „magyar cigányzene” kifejezést Sárosi Bálint írja le és használja írásaiban, megkülönböztetve ezzel az autentikus „cigány zenét” a magyar cigányzenétől, mely utóbbi inkább előadásmódjában, intenzitásában cigányos. A magyar cigányzenekar hangszerei a népi zenekarokéhoz hasonlóak, nagyobb létszámban gyakran „cigány szimfonikusoknak” nevezik őket. A produkciók, a repertoár egyediséghez az is hozzájárul, hogy a zenekar tagjai kizárólag roma származásúak, a táncosok viszont nem.

A zenei tanítási módszer az alábbiakban foglalható össze:

A cigányzenészek művészete és tudása apáról fiúra szállt. Minden, amit megtanultak édesapjuktól, azt hallás után, kézről tanulták meg. Részben azért is, mert a cigányzene 19. századi fénykorában sem ismerte minden muzsikos a kottát. Ezt a „kézről való tanulás” módszerét kezdte el Farkas Gyula pedagógus is saját egyedi tanítási módszerében alkalmazni iskolai keretek között. Mint az köztudott, a cigányzenészek nagy százaléka abszolút hallással rendelkezik. Ez jelentős mértékben köszönhető a kézről való, hallás utáni tanulásnak. Ezzel a módszerrel kifejlődik a gyermek zenei abszolút hallása, valamint a speciális zenei memóriája, hiszen a tanulás folyamán nincs segítségére a kotta.

Az ezzel a módszerrel tanított cigányzenésznek például az sem okozhat gondot, ha bármely zenei számot más hangnemben kell lekísérnie, mint ahogy azt a zeneszerző eredetileg megírta. A Rajkó iskola hallgatói természetesen ismerik a kottát, azonban az oktatásban ma is alkalmazza az elődök hagyományait is.

A 22 éve alapított iskola biztosítja a Rajkó Művészegyüttes és más együttesek zenész és táncos utánpótlását. Tovább viszi a tradicionális és a Rajkós szellemi örökséget, ápolja a hagyományokat, megteremti az integrációt roma és nem roma tanulók között, közös értékrendet alakít ki, a színpadon együtt tevékenykedő tanulók empátiás készségét, alkalmazkodó képességét fejleszti, előítéleteket szüntet meg.

Ennek köszönhetően a művészegyüttes már profinak tekinthető fiatalokat vesz át. Az oktatás célja tehát a Rajkó repertoár és Rajkó-módszer őrzése, átadása, bemutatása, a folyamatosság és a fejlődés fenntartása.

Írják le a program vagy tevékenység létrejöttéhez vezető körülményeket, háttér információkat. Ismertessék, milyen megőrzésre irányuló igény(ek) merültek fel, azokat ki(k) azonosították. Kérjük, fejtssék ki a program vagy tevékenység elsődleges célját(ait).

2.b. A megőrzésre irányuló intézkedések (max. 500 szó)

Ebben a részben röviden ismertessék a megőréssel kapcsolatos konkrét intézkedéseket, és mutassák be a program résztvevőit, illetve módszereit

A program megőrzésére tett legfontosabb lépés az iskola létrehozása volt 22 évvel ezelőtt, alapítója Gerendási István.

Ezt megelőzően sehol sem tanították iskolai keretek között a magyar cigányzenét, és ma is ez az egyetlen iskolája ennek a műfajnak. Felsőfokú kimenete nincs, az állami oktatás a műfajt a mai napig nem emelte be a felsőoktatási rendszerbe. Az iskola állami elismertetése a kezdetektől fogva folyamatosan zajlott, a tanulók és a tananyag sajátos volta elkötelezett szakembereket követelt. Ebben a munkában jelentős szerepe van Gerendási Istvánnak, Gyimesi Lászlónak, a mindenkori iskolaigazgatóknak (Gerendási István, Horváth István, Tomasovszki Katalin, Döme Angéla) és a pedagógusi karnak.

További fontos lépés volt a Rajkó Zenekar és Népi Együttes nevének védelme 1997-ben. Az oltalmat Gerendási István jegyeztette be 12 akkori Rajkó Zenekari tag, mint magánszemély nevére. A repertoár bővítése, a régebbi elemek őrzése, felújítása, új műsorszámok létrehozása is a módszer őrzését, továbbfejlesztését szolgálták. Mészáros Tivadar volt Farkas Gyula után a Rajkó Zenekar művészeti vezetője, oktatója, hangszerelője 2010-ig. Ezt követően a művészeti vezető Suki András lett, aki maga is Farkas Gyula tanítványa volt. Suki András művészként és avatott pedagógusként vesz részt napjainkban a Rajkó módszer őrzésében és átadásában.

A művészegyüttes rendszerváltás utáni arculatában tükröződnek az addigi tapasztalatok, sikerek. Intézményrendszer védi, támogatja a Rajkó-módszert: alapítvány működteti az Iskolát, a növendékek egy része a profi Rajkóban helyezkedik el zenészként vagy táncosként. Az iskola neves művészegyüttesek utánpótlását adja a táncos vonalon. A 100 Tagú Cigányzenekar tagjainak több mint fele a Rajkó iskolában tanult muzsikusként. A műfaj az elmúlt húsz évben háttérbe szorult a globalizálódás következtében, a cigányzenész dinasztiák egyre kisebb számban tanítják gyermekeiket erre a műfajra. A hátrányos helyzetű térségekből pedig nem tudnak a gyerekek elköltözni a budapesti iskolába, így kihelyezett tagozatokat hozott létre először Gerendási István, majd az őt követő igazgatók. Az iskola 443 gyereket oktat ma is, akik először a vidéki iskolákban tanulnak, a fokozottan hátrányos helyzetből indulva kerülnek egy világszerte ismert művészegyüttes atmoszférájába.

A települések polgármesterei a művészeti nevelést, mint a legkomplexebben ható módszert látták az egyetlen kivezető útnak a mélyszegénységéből e gyermekek számára. A humánmenedzselés a következő terület, ami a módszer védelmét szolgálja: az iskola „ifjúsági Rajkó Zenekart”, a művészegyüttes „profi Rajkó Zenekart” működtet. Az ifjúsági zenekar tagjai még nem ismerik a teljes repertoárt, a profi zenekar tagjai azonban bármely darabot – újakat is – nagyon hamar be tudnak illeszteni, mivel ők már tíz éves koruktól a Rajkó Zenekar tagjai, művészi fejlődésük töretlen. Négy-öt primással dolgozik a profi zenekar, a primások a klasszikus művek vezetésétől a tánckari produkciók kíséréséig mindent tudnak.

A Rajkó Zenekar volt és jelenlegi tagjai éppen ezért mindig keresik egymást az együttesen kívüli fellépéseken is, mert tudják, hogy a „rajkós múlt” garancia a minőségre. A Rajkó intézmények nonprofit szervezetek, állami feladatot látnak el saját – hatvan éven át – kialakított módszer szerint. A világválság és az állami támogatás azon formája, amely a bemutatott sajátos körülményeket figyelmen kívül hagyja, végérvényesen veszélybe sodorhatja ezt a világviszonylatban is példa értékű módszert, gyakorlatot.

3. A program, illetve tevékenység eredménye, hatása

3.a. A program/tevékenység hozzájárulása az adott örökség-elem megőrzéséhez

(max. 500 szó)

Bizonyítsák a program, vagy tevékenység kimutatható hozzájárulását az érintett szellemi kulturális örökség-elem fennmaradásához. Fontos ismertetni a program/tevékenység várható vagy már elért eredményeit, hatásfokát.

Szigeti Pál az első igazgató és Farkas Gyula zeneszerző munkájának eredménye, hogy az összegyűjtött tehetséges cigánygyerekekből előadóművészeket formáltak. Farkas Gyula cigányzenekarra átültetett klasszikus átiratai révén a régi műfaj új köntösbe öltözve meghódította a klasszikus zene fellegetvőit, a nagyvilág híres koncerttermeit. Díjak és elismerések: Kodály Zoltán Díj, Nemzet Ifjúsági Zenekara, Lyra Díj, Regionális Prima Díj, CD-k kiadása.

Az Együttes a világ 110 országában lépett fel, közvetítve a Rajkó-módszer által a magyar zenei kultúrának ezt a különleges szegmensét. Az együttes Magyarországon évente 100-120 előadást ad, ebből átlagosan 80 turisztikai célú a Duna Palotában, amelyek hozzájárulnak az ország kulturális vonzerejéhez. A Rajkó zenés-táncos produkcióival több, mint 1000 előadást adott például Franciaországban, ami példa nélküli ez idáig. 2010 márciusában az Elvándorlók és Úton Lévoók Pápai Tanácsának felkérésére a Cigánypasztoráció Európai Felelőseinek Konferenciáján kulturális díszvendégként adhatott előadást a Rajkó Zenekar a Santa Maria in Trastevere bazilikában és a Vatikánban.

Az iskola tanulói országos versenyeket nyernek mind a zene- mind a tánc tagozaton. A zenész tanulók számára különleges megtiszteltetés volt, amikor a Budapesti Tavasz Fesztiválon 2005-ben és 2006-ban önálló estet adhattak. Ez a rendezvény rangos művészek színpadi megjelenésére építi sikerességét – mégis teret adott a Rajkó Iskolának egy ilyen országos/nemzetközi bemutatkozásra.

A tánc tagozaton a legérdekesebb eredmény a 2007-es évben született, amikor két tanulónk a Las Vegasban rendezett Show-tánc Világbajnokságot megnyerte.

Tanévenként 10-15 tanulónk szerez szakképzettséget. A főváros több együttesében helyezkednek el – Fesztivál Balett, Experidance, Honvéd Művészegyüttes, Víg Színház - és természetesen maradnak néhányan „házon belül” is a Rajkó Zenekarban és tánckarban.

A kezdeti időkben a hagyományos cigányzene nemzetközi színvonalú színpadi műfajjá alakítása volt a cél. Ezt követően a műfaj-, és a szakmai kvalitások hivatalos, az oktatási rendszeren belüli elismertetése volt a cél. Ma a Rajkó-módszer széleskörű megismertetése a cél. Egyrészt bizonyított, hogy eredményes, így jó eséllyel alkalmazható más területeken is, másrészt a globalizálódás miatt az eredeti ok, a magyar cigányzenei örökség veszélybe kerülhet. A Rajkó-módszer terjeszkedése ma regionális, ennek egyik oka, hogy a családok nem tudják a gyerekek budapesti ellátását fizetni, az iskola pedig nem rendelkezik elegendő forrással ehhez. Másik ok, hogy ezt a repertoárt, amely a tradicionális magyar szórakoztatás egyik magas színvonalú, színpadi megjelenése, a fiatalabb magyar generációk nem ismerik. Ezért az „alma mater” a vidéki tagozatok tanulói-, és a budapesti általános iskolák, művészeti iskolák számára rendszeresen tart „Rendhagyó Zene- és Tánctörténet” órát. A zenetörténet óra keretében a népi zenekar hangszereit, a hangszerek zenekarban betöltött szerepét és együttes munkáját mutatja be játékos formában; a tánctörténet órán pedig, a reneszánsztól napjainkig mutatja végig az udvari és társasági táncok fejlődését korabeli jelmezekben és a műsorszámok jelentős részében az iskola zenekar élőzenéjére.

3.b. A program/tevékenység helyi, regionális, és/vagy nemzetközi szintű modell értéke (max. 500 szó)

Bizonyítsák a program, vagy tevékenység kimutatható hozzájárulását az érintett szellemi kulturális örökség-elem fennmaradásához. Fontos ismertetni a program/tevékenység várható vagy már elért eredményeit, hatáskörét.

Az iskola az alap- és középfokú művészetoktatáson belül speciális feladatot – nevelést, oktatást, szakképzést, hagyományőrzést lát el.

A vidéki tagozatok szűkebb páttriájuk életébe visznek kultúrát és mutatnak példát a művészeti tanulmányok által való felemelkedésre. Ezekben a helyeken gyakran mindössze annyi a kulturális esemény, amelyet az iskola nyújt a falu vagy város életében, így a helyi közösségnek fontos összetartó, ösztönző és formáló erejévé válik.

A roma származású gyerekek számára perspektívát ad, kitörési lehetőséget biztosít abból a környezetből, anyagi és társadalmi helyzetből, amibe születtek. Ennek érdekében az „anya-intézmény” rendszeresen viszi el a központ produkcióit a vidéki tagozatokra, megmutatva, hogy merre visz a közös út, milyen teljesítményt lehet elérni, és milyen élményhez lehet juttatni általa a közönséget.

Az intézmény működése iránt folyamatos az érdeklődés, elsősorban külföldről – a hazai tudósítások mellett a belga, a francia, a német, a japán, az ausztrál televízió készített riportot az iskolában folyó speciális képzésről.

Az élvonalbeli cigányzenészek és zenekarok tagságának többsége a Rajkó iskolában sajátította el a technikai felkészültséget, a mesterségbeli tudást.

A Rajkó-módszer megjelenik azokban az együttesekben, amelynek tagjai a Rajkó Iskolában nőttek fel: így a 100 Tagú Cigányzenekarban, a Pannon Zenekarban, és más, olykor a magyar cigányzenétől eltérő műfajban vagy formában (jazz, világzene – pl. Snétberger Ferenc iskolája, vagy a Roma Tehetségsegítő Tanács új, állami támogatást élvező tehetségkutató módszere). Szép példája annak, hogy egy kisebbségi csoport mintája, oktatási módszerei mennyire szerteágazó eredményt hoznak, milyen széles tömegekhez jutnak el, és közben hány ember felemelkedését teszik lehetővé.

A Rajkó-módszer komplex, más területeken is alkalmazható ezekben az elszigetelt közösségekben. Egy közös életérzés, amely fakad a közös kulturális gyökerek továbbviteléből, az átörökítés közös élményéből, a kivételes örökséggel foglalkozó, összetartó közösségből; és abból, hogy felemelő ennek a közösségnek a soraiban, a mindenki által ismert és kedvelt magyar kultúra hordozójának lenni.

A Rajkó-módszer szerves része a nemzeti identitás megélése, egy több száz éves hagyomány ápolásával kisebbség és többség művészi együttműködése révén.

A Rajkó-módszer a magyar cigányzene egyedülálló képző és hagyományőrző módszere, hatvan év igazolja eredményességét, így adaptálható más területre is. A társadalmi változások és a globalizálódás új és új módszereket hoznak felszínre, amelyeknek a megértése is költséges, az alkalmazhatósága pedig nem látható hatvan évre előre. A Rajkó-módszer olyan magyarországi gyakorlat, amely a hazai kultúrában gyökerezik, a magyar társadalmi viszonyokat tükrözi és hatvan éves múltja van. Eredményességét a világhír igazolja, jövőbeni fenntarthatóságát a szellemi kulturális örökségvédelem hiányában a társadalom aktuális értékszemlélete befolyásolja.

A jelöléssel kapcsolatos adatok

4. Közösség részvétele a programban és hozzájárulása a jelöléshez

4.a. A közösségek, csoportok, illetve egyének részvétele a programban vagy tevékenységben *Itt ismertessék az érintett közösség/csoport/egyén(ek) szerepét a program vagy tevékenység valamennyi tervezési, előkészítési és kivitelezési fázisában.*

A program/tevékenység sikerében, hatékonyságában nagy szerepe van annak, hogy az érintett egyének, csoportok, közösségek, társadalmi szervezetek és intézmények milyen mértékben fejezik ki elszántságukat, elkötelezettségüket és milyen módon tudnak együttműködni. Ez a pont mutatja meg, hogy az érintettek rendelkeznek-e a program megvalósítása iránti elszántsággal és elkötelezettséggel, továbbá, hogy a jelölő fél és esetenként az érintett önkormányzat is elkötelezte magát amellett, hogy támogatja a megőrzési erőfeszítéseket azzal, hogy kedvező feltételeket teremt azok megvalósításához.

Közösségek: Mindennapi munkájukkal, (többen évtizedek óta) fenntartják, tovább fejlesztik a Rajkó-módszert

- A Rajkó Művészegyüttes tagjai zenekar és tánckar, munkatársak: a Rajkó közösségében lenni életmód. A nehezebb időkben, amikor létszámleépítés kellett volna a fennmaradáshoz, a Zenekar és a Tánckar tagjai úgy döntöttek, hogy inkább dolgoznak 20-30%-kal kevesebb pénzért, minthogy el kelljen valakit küldeni.
- a Rajkó-Talentum Művészeti Iskola budapesti tanárai, hallgatói: a csökkenő állami támogatás mellett nem volt lehetséges a székház felújítása, ezért a személyzet önkéntes munkával festette, szépítette a nyáron az épületet, hogy friss falakkal várja az iskola szeptemberben a gyerekeket.
- a Rajkó-Talentum Művészeti Iskola kihelyezett tagozatainak tanárai, hallgatói: több tanár sok-sok kilométert utazik azért, hogy azokat taníthassa, akiknek a legnagyobb szükségük van a tudásra.

Csoportok: A közösségük iránt érzett felelősségük és előrelátásuk tette lehetővé a tagozatok létrehozását.

- kihelyezett tagozatok települési polgármesterei, kiemelten Sári László, Kerecsend polgármestere és Tóth Tihamér, Karancsság polgármestere.

Egyének: A kezdetektől napjainkig a Rajkó vezetői, művészeti vezetői:

- Farkas Gyula (+),
- Mészáros Tivadar (+),
- Szirmai Béla (+),
- Somogyi Tibor (+)
- Szigeti Pál (+)
- Gerendási István
- Suki András
- Berzsenyi László

4.b. Szabad elhatározáson, előzetes és megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezés

A közössége(eket) érintő jelölés benyújtásához az érintett közösség, csoport vagy egyének szabad elhatározása szükséges. A benyújtást az érintettek teljes körű tájékoztatásának kell megelőznie. Erről csatolni kell az érintett közösségek, csoportok vagy egyének beleegyezését, amelyet írásos formában, felvételtől vagy bármilyen más eszközzel lehet bizonyítani.

A Rajkó örökség jelölése a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére 2010-ben indult. Az örökség közös megfogalmazása, bemutatása viszonylag hosszú egyeztetés eredménye. Az egyeztetésben részt vettek a Rajkó módszerben érintett szervezetek: Az alapítvány és a művészeti iskola vezetői és vezető tanárai, a Művészegyüttes munkatársai, a Rajkó Zenekar és Tánckar tagjai, valamint a kihelyezett tagozatokat működtető önkormányzatok polgármesterei közül a legnagyobb roma származású tanulólétszámot felmutató települések polgármesterei. Az örökség jelölése közös elhatározás eredménye. Fontos momentum a Rajkó életében, hogy fölismerte: az az örökség, amelynek kezelésével generációk foglalkoznak a szervezeten belül, de a színpalak mögött, immár a külvilág felé is megfogalmazhatóvá válik, összemérhető lesz más magyar értékekkel és ezek között összemérhető lesz a világ más kulturális örökség-elemeivel, jó gyakorlataival. Az örökség hordozói a művészek, azonban az örökség továbbadásában mindig fontos szerepet vállaltak azok a szakemberek is, akik a háttér megteremtésével foglalkoznak. A Rajkó módszer jelölése tehát úgy valósult meg, hogy az érintett szakemberek az egyeztetés adott szakaszában mélyebben foglalkoztak az őket érintő kérdésszel, míg végül összeállt az egyeztetett teljes anyag. Az érintetteknek a jelölést megerősítő nyilatkozatát mellékeljük.

5. Dokumentáció

A dokumentáció csatolásának célja, hogy elősegítse a program, tevékenység széles körű és alapos megismerését. Ezeknek a kiegészítő anyagoknak megfoghatóvá kell tenniük a közösség által gyakorolt szellemi kulturális örökséget megőrző programot/tevékenységet, és be kell mutatniuk annak közösségben betöltött szerepét, a fenntarthatóság lehetőségeit és az eredményeit.

Ha a program/tevékenység bekerül a nyilvántartásba, az ilyen típusú dokumentáció szerepet játszik majd abban, hogy a nemzeti nyilvántartás elérje célját és láthatóságot biztosítson a szellemi örökségnek. Fényképes, hangzó és audiovizuális dokumentum egyaránt benyújtható, ha az megfelel az alábbi függelékben megadott műszaki paramétereknek.

5.a. Csatolandó dokumentumok mennyisége

Fényképek (kötelező)	36 db fénykép
-----------------------------	---------------

Filmek (kötelező)	<i>szerkesztett film AVI-ban (max. 20 perc)</i>
Hangfelvételek (nem kötelező)	<i>jellemző részletek (max. 20 perc)</i>
Térképek (1 db kötelező)	<i>3 db (országos, regionális, lokális)</i>
Könyvek (1 db kötelező)	<i>2 db</i>

A csatolt dokumentumok a Szabadtéri Néprajzi Múzeum szellemi kulturális örökség archívumába kerülnek, visszajuttatásukra nincs mód.

Az előírt dokumentumokat a jelölési adatlaphoz csatoltan küldjük.

5.b. Szerzői jogokról való lemondás

A csatolandó dokumentációhoz mellékelni kell egy igazolást, amely a szerzői jogokról való lemondást tartalmazza, és hozzájárul ahhoz, hogy az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Szabadtéri Néprajzi Múzeum a beküldött anyagokat szabadon felhasználhassa a szellemi kulturális örökséggel kapcsolatos kiadványokban és honlapokon. Kérjük, csatolják a beadott dokumentumok adatait (szerző, cím, készítés ideje, helye, egyéb copyright adatok), hogy azok a felhasználás során pontosan hivatkozhatóak legyenek.

A szerzői jogokról való lemondást a mellékletben csatoljuk.

5.c. További források listája

(max. 1 oldal)

A jelölők felsorolhatják a legfontosabb, nyomtatásban megjelent források referenciáit a szabványos bibliográfiai formátum használatával, valamint az olyan honlapokat és multimédiás forrásokat, amelyek a programra vonatkozóan kiegészítő információt kínálhatnak.

Könyvek:

Suki András. Pillantás a cigányzenére

Konsept-H Könyvkiadó, 2008

Csemer Géza (szerk.): Rajkó Jubileumi évkönyv 1997

Kiadó: Talentum, Gerendási István, 1997

Csemer Géza. Habishti, Cigányok élete-étele Almanach

Magánkiadás, 2001

Sárosi Bálint: Cigányzene

Budapest, 1971

Sárosi Bálint: A cigányzenekar múltja. Az egykorú sajtó tükrében.

Budapest, 2004

Internet:

<http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/1-1130.html>

Rajkó honlap: a honlapon más információk mellett zenei és filmes anyagok is elérhetőek

www.rajko.hu

7. Aláírás a jelölést benyújtó nevében

A jelölés végén szerepelnie kell a jelölést benyújtó(k) részéről felhatalmazott tisztségviselő(k) vagy meghatalmazott személy(ek) eredeti aláírásának.

Budapest, 2012. augusztus 2.

*Rajkó Művészegyüttes NonprofitKft.
Gerendási István
Igazgató*

*Rajkó Oktatási és Művészeti Alapítvány
Suki Andrásné
Kuratóriumi elnök*